

LJEČILIŠNI PERIVOJ U LIPIKU - DENDROLOŠKI PLAN S VRJEDNOVANJEM NASADA BOLNIČKOGA DIJELA LJEČILIŠNOGA PERIVOJA – 2013.

SADRŽAJ

1. Uvod

I. Opći pregled i opis stanja nasada

2. Stanje nasada i održavanje perivoja	
2.1. Prikaz nasada i obrada podataka	4
2.2. Opće stanje nasada u perivoju	5
3. Dendrološki prikaz nasada	
3.1. Biljne vrste u perivoju 2013.	6
3.2. Biljne vrste u perivoju prema ranijim popisnicima - 1986. i 1994.	7
4. Vrjednovanje i mjere oporavka nasada	
4.1. Starost drveća i grmlja	8
4.2. Zdravstveno stanje drveća i grmlja	8
5. Opće smjernice za obnovu i održavanje	
5.1. Opće smjernice za obnovu nasada u perivoju	9
5.2. Opće smjernice za zadržavanje nasada u perivoju	9

II. Stanje nasada u perivoju po razdjelima i podrazdjelima

6. Nasadi u perivoju po razdjelima i podrazdjelima	10
6.1. Postojeće stanje nasada u perivoju po razdjelima - karta, M 1:500	11
6.2. Shema perivojnih razdjela	12
6.3. Razdjel I. / karta razdjela i tabela	13
6.4. Razdjel II. / karta razdjela i tabela	19
6.5. Razdjel III. / karta razdjela i tabela	25
6.6. Razdjel IV. / karta razdjela i tabela	30
6.7. Razdjel V. / karta razdjela i tabela	34
6.8. Razdjel VI. / karta razdjela i tabela	38
6.9. Razdjel VII. / karta razdjela i tabela	49
6.10. Razdjel VIII. / karta razdjela i tabela	59
6.11. Razdjel IX. / karta razdjela i tabela	68
6.12. Postojeće stanje nasada u perivoju po biljnim vrstama - karta, M 1:500	80
6.13. Postojeće stanje nasada - prikaz uklanjanja drveća - karta, M 1:500	81

III. Zaključak i smjernice

7. Zaključak	82
8. Zaglavlak	83
9. Literatura i izvori	84
10. Dodatak – preslici odabranih članaka o perivoju u Lipiku	85

AUTORI

Prof.dr.sc. MLADEN OBAD ŠĆITAROCI, Prof.dr.sc. BOJANA BOJANIĆ OBAD ŠĆITAROCI, AMALIJA DENICH, dipl.ing.agr., KSENIJA RADIĆ, mag.ing.arh.urb.

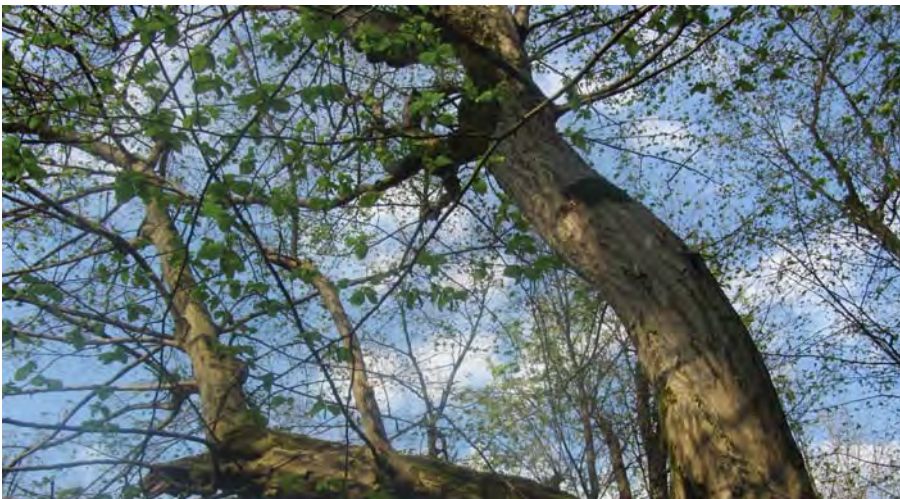
3.2. Biljne vrste u perivoju prema ranijim popisnicima – 1986. i 1994.

Prilikom izrade studije i projekta obnove lječilišnoga perivoja u Lipiku 1985. i 1986. godine provedeno je kartografsko snimanje i popisivanje svih vrsta, posebice vrsta drveća. U sjevernom (bolničkom) dijelu perivoja tada je zabilježeno ukupno 28 vrsta, od čega su bile 21 listopadna vrsta i 7 crnogoričnih vrsta. Prilikom pregleda perivoja i popisivanja oštećenih stabala nakon ratnih razaranja 1994. godine u sjevernom (bolničkom) dijelu perivoja je zabilježeno ukupno 28 vrsta, od čega su bile 21 listopadna vrsta i 7 crnogoričnih vrsta. Usporedbom popisa drveća iz 1986. i 1994. godine za sjeverni (bolnički) dio perivoja zaključuje se da broj vrsta nije promijenjen, odnosno da su u osam godina u sjevernom (bolničkom) dijelu perivoja opstale sve vrste drveća.

Usporedbom starih popisa vrsta s popisom iz 2013. primjećujemo samo tri nove vrste u perivoju 2013. godine – to su samonikla stabalca brekinje (*Sorbus torminalis*) i drijena (*Cornus mas*) te glog (*Crataegus monogyna*).

19. Krošnja hrasta, 2013.
foto: K.Radić

20. Krošnja graba, 2013.
foto: K.Radić

Vrste drveća popisane 1986.

(popis sadrži vrste u cijelom perivoju – bolničkom i hotelskom dijelu perivoja; vrste u bolničkom dijelu perivoja pisane su velikim tiskanim slovima)

Crnogorične vrste:

1. *ABIES NORDMANNIANA* – kavkaska jela
2. *JUNIPERUS VIRGINIANA* – virginijska borovica
3. *PICEA ABIES*, *PICEA ABIES* 'VIMINALIS' – obična smreka
4. *Picea pungens* «*Glauca*» – bodljikava smreka s plavičastim iglicama
5. *PINUS NIGRA* – crni bor
6. *Pinus strobus* – borovac, vajmutovac
7. *TAXUS BACCATA* – tisa
8. *THUJA GIGANTEA* – golema tuja
9. *THUJA OCCIDENTALIS* – američka tuja
10. *Thuja occidentalis* «*Columna*» – stupolika tuja
11. *Thuja orientalis* – azijska tuja
12. *Thuja occidentalis* »*Rosenthalli*» – ukrasna tuja

Listopadne vrste:

13. *ACER CAMPESTRE* – klen
14. *ACER NEGUNDO* – pajavac, negundovac
15. *ACER PLATANOIDES* – javor mliječ
16. *ACER PSEUDOPLATANUS* – gorski javor
17. *AESCULUS HIPPOCASTANUM* – divlji kesten
18. *Ailanthus glandulosa* – pajasen
19. *Alnus glutinosa* – joha
20. *BETULA VERRUCOSA* – breza
21. *CARPINUS BETULUS* – obični grab
22. *Catalpa bignonioides* – katalpa
23. *FAGUS SILVATICA* – bukva
24. *Fraxinus angustifolia* – poljski jasen
25. *GINKGO BILOBA* – ginko
26. *JUGLANS REGIA* – orah
27. *LIRIODENDRON TULIPIFERA* – tulipanovac
28. *Maclura aurantiaca* – maklura
29. *MAGNOLIA sp.* – magnolia
30. *Pyrus piraster* – divlja kruška
31. *PLATANUS ACERIFOLIA* – javorolisna platana
32. *Populus alba* – bijela topola
33. *PRUNUS AVIUM* – trešnja
34. *Prunus insititia* – divlja šljiva
35. *Prunus padus* – sremza
36. *QUERCUS BOREALIS* – crveni (američki) hrast
37. *QUERCUS ROBUR* – hrast lužnjak
38. *Robinia pseudoacacia* – bagrem
39. *TILIA GRANDIFOLIA* – velelisna lipa
40. *TILIA CORDATA* – malolisna lipa
41. *TILIA TOMENTOSA* – srebrnolisna lipa
42. *ULMUS LAEVIS* – brijest vez
43. *ULMUS MINOR* – poljski brijest

Vrste drveća popisane 1994.

(popis sadrži vrste u cijelom perivoju – bolničkom i hotelskom dijelu perivoja; vrste u bolničkom dijelu perivoja pisane su velikim tiskanim slovima)

Crnogorične vrste:

1. *ABIES NORDMANNIANA* – kavkaska jela
2. *JUNIPERUS VIRGINIANA* – virginijska borovica
3. *Chamaecyparis Lawsoniana* – Lawsonov pačempres
4. *PICEA ABIES* – obična smreka
5. *Picea pungens* «*Glauca*» – bodljikava smreka s plavičastim listovima
6. *PINUS NIGRA* – crni bor
7. *Pinus strobus* – borovac, vajmutovac
8. *TAXUS BACCATA* – tisa
9. *THUJA GIGANTEA* – golema tuja
10. *THUJA OCCIDENTALIS* – američka tuja
11. *Thuja occidentalis* «*Columna*» – stupolika tuja
12. *Thuja orientalis* – azijska tuja

Listopadne vrste:

13. *ACER CAMPESTRE* – klen
14. *ACER NEGUNDO* – pajavac, negundovac
15. *ACER PLATANOIDES* – javor mliječ
16. *ACER PSEUDOPLATANUS* – gorski javor
17. *AESCULUS HIPPOCASTANUM* – divlji kesten
18. *Ailanthus glandulosa* – pajasen
19. *Alnus glutinosa* – joha
20. *BETULA PENDULA/VERrucosa* – breza
21. *CARPINUS BETULUS* – obični grab
22. *Catalpa bignonioides* – katalpa
23. *FAGUS SILVATICA* – bukva
24. *Fraxinus angustifolia* – poljski jasen
25. *GINKGO BILOBA* – ginko
26. *JUGLANS REGIA* – orah
27. *LIRIODENDRON TULIPIFERA* – tulipanovac
28. *Maclura aurantiaca* – maklura
29. *MAGNOLIA sp.* – magnolia
30. *Pyrus piraster* – divlja kruška
31. *PLATANUS ACERIFOLIA* – javorolisna platana
32. *Populus alba* – bijela topola
33. *PRUNUS AVIUM* – trešnja
34. *Prunus insititia* – divlja šljiva
35. *Prunus padus* – sremza
36. *QUERCUS BOREALIS* – crveni (američki) hrast
37. *QUERCUS ROBUR* – hrast lužnjak
38. *Robinia pseudoacacia* – bagrem
39. *Sorbus torminalis* – brekinja
40. *TILIA GRANDIFOLIA* – velelisna lipa
41. *TILIA CORDATA* – malolisna lipa
42. *TILIA TOMENTOSA* – srebrnolisna lipa
43. *ULMUS LAEVIS* – brijest vez
44. *ULMUS MINOR* – poljski brijest

II. Stanje nasada po razdjelima i podrazdjelima

6. NASADI U PERIVOJU PO RAZDJELIMA I PODRAZDJELIMA

Površina bolničkoga dijela perivoja podijeljena je na 9 razdjela koji su u tabelama označeni rimskim brojkama od I. do IX. Prvim razdjelom određena je aleja koja dijeli bolnički od hotelskoga dijela perivoja. Drugim razdjelom označen je istočni ulični dio, prema Ulici Marije Terezije. Ostali razdjeli su određeni prostornim slijedom, prema prostornim kriterijima. Razdjeli predstavljaju logične prostorne cjeline i olakšavaju praćenje stanja nasada, kao i praćenje smjernica za unaprjeđenje stanja.

Razdjeli su podijeljeni na podrazdjele koji su označeni arapskim brojkama u nastavku rimske brojke razdjela. Svako stablo, kao i skupine grmlja/živica imaju svoj broj. On je određen tako da se u svakom razdjelu počinje s brojem 1. Da ne bi došlo do nesporazuma svaka brojčana oznaka stabla sadrži tri broja, primjerice III.5-22. Prvi (rimski) broj označava razdjel, drugi broj podrazdjel, a treći broj označava broj stabla u tom razdjelu. Sva tri broja jednoznačno određuju svako stablo u perivoju.

Poteškoće su se javile kod označavanja grmlja – bilo da se radi o živicama ili o skupinama nasada. Nije bilo moguće brojkom označiti i na karti prikazati svaki grm jer geodetske karte nisu to omogućavale. Zato su grmoliki nasadi i živice označavani brojem vrste, ali ne i komadima sadnica.

Svaki razdjel/podrazdjel je prikazan tekstom, dendrološkom kartom (grafička i numerička oznaka svakoga stabla), tabelarnim prikazom (prikaz stanja nasada s pripomenama za poboljšanje) i fotografijama s obilaska perivoja 19. i 20. travnja 2013.

Za svaki razdjel/podrazdjel prikazuje se što je potrebno za izradu daljnje dokumentacije za obnovu perivoja, odnosno što je potrebno za održavanje perivoja. Daje se osvrt na postojeće stanje, smjernice za poboljšanje i održavanje te za daljnju razradu projekta.

Razdjeli se ukratko opisuju slijedom sljedećega:

- smještaj razdjela u perivoju;
- podjela na podrazdjele unutar razdjela te približna površina razdjela i podrazdjela;
- posebnost/obilježje razdjela i njegova važnost za cjelinu perivoja lječilišnoga sklopa ili ulice/grada;
- pojedinačna stabla, skupine stabala, drvoredi, živice, grmlje, topijarni nasadi, uresni/cvjetni parteri;
- posebno vrijedni nasadi;
- ugroženost nasada.

Stanje nasada u podrazdjelima opisuju se prema sljedećem:

- biljne vrste te broj drveća i grmlja u podrazdjelu;
- estetsko stanje i vitalnost drveća i grmlja;
- zdravstveno stanje drveća i grmlja – koliko je oštećenog, koji je stupanj oštećenja, koliko je suhog i dr.
- starost drveća i grmlja prema prsnom promjeru debla: do 25 cm, 25-50 cm, 50-80 cm, 80-100 cm, preko 100 cm;
- smjernice za oporavak nasada;
- smjernice za održavanje nasada;
- smjernice za obnovu nasada i dr.

26. Krošnja hrasta, 2013.
foto: K.Radić

27. Napad insekata, 2013.
foto: K.Radić

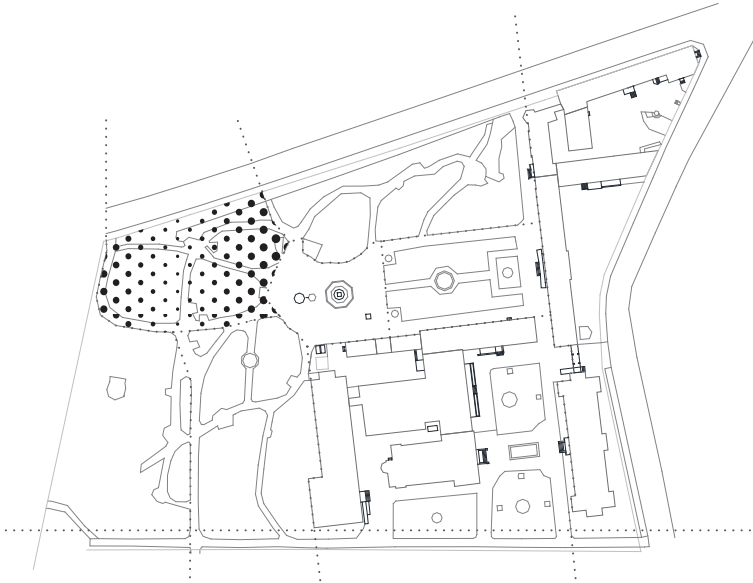

28. Rupe u deblu, 2013.
foto: K.Radić

29. Krošnja graba, 2013.
foto: K.Radić

6.9. RAZDJEL VII.

59. Razdjel VII.1, 2013.
foto: K.Radić

60. Razdjel VII.2, 2013.
foto: K.Radić

61., 62. Razdjel VII.3, 2013.
foto: K.Radić

63. Razdjel VII.4, 2013.
foto: K.Radić

RAZDJEL VII.

Razdjel se dijeli na pet podrazdjela: VII.1, VII.2, VII.3, VII.4, VII.5 te zauzima površinu od približno 3 025 m2. Prostorno se nastavlja na razdjel VI. – od stuba pa sve do granice perivoja s Dječjim domom, odnosno od Ulice Franje Tuđmana na sjeveru prema unutrašnjosti perivoja sve do polukružnog puta, šljunčanog odmorišta paviljona Izvor do stuba. Polukružnim putom služe se osobna i opskrba vozila, koja ulaze iz Ulice Franje Tuđmana na sjeveru i kreću se do paviljona Izvor i opskrbnog dvorišta bolnice.

Obilježje razdjela su perivojno oblikovane sjenice, labirinti od živica, drvoređi uz šetnice i rubno uz ulicu te unesene vrste drveća. Vrijedni su elementi sjenica od šišane živice («zeleni» zidovi), koje pružaju intiman ugođaj i odmor od šetnje perivojem.

Potrebno je provoditi zahvate na zaštiti od štetnika, pogotovo na starosnim stablima na kojima su još vidljive otvorene rane koje pogoduju razvoju štetnika.

Podrazdjel VII.1 - 501 m2

Podrazdjel se proteže kao uski pojas prema Ulici Franje Tuđmana. Od listopadnoga drveća su zastupljeni: dva starija i dva samonikla stabla običnoga graba, malolisna lipa, četiri javora mliječa, šest stabala divljega kestena kao produžetak drvoređi uz ulicu i samoniki hrast lužnjak i domaći orah, a od crnogoričnih vrsta osam stabala smreka. Uz drvoređ i rubove perivojnih ploha rastu listopadna živica i zimzelena živica od šimšira.

Vitalnost i estetski izgled starijih stabala ocijenjeni su ocjenama 4, 5 i 7, dok su mlađa samonikla stabla (promjera debla 4, 5, 12 i 13 cm) ocijenjena ocjenama od 1 do 4. Među starijim vrstama drveća ističe se malolisna lipa (promjer debla 90 cm), grab (50 i 60 cm), javor mliječ (50 cm) i divlji kesten (45-85 cm). Na starijim stablima su primijećene suhe grane koje treba ukloniti. Primjerak suhoga graba (deblo promjera 45 cm) treba ukloniti, kao i ostala suha stabla, a na ostalima valja provoditi zahvate njege do možebitnih promjena temeljem projekta obnove. Od crnogoričnih stabala su zastupljene smreke, koje su slabo razvijene (promjer debla približno 13 cm) pa su predviđena za uklanjanje.

Podrazdjel VII.2 - 778 m2

U podrazdjelu se ističu drvoređi divljega kestena, koji su obnovljeni uz očuvanje jednoga starosnog primjerka debljine debla 65 cm. Osim drvoređi od listopadnih vrsta se ističu velelisna lipa (promjer debla 20 cm) i malolisna lipa (promjer debla 110 cm). Od crnogoričnih stabala ističu se skupina smreka od trinaest stabala (promjer debla 10-20 cm) i dva stoljetna bora debljine debla 70 cm. Vitalnost i estetski izgled obnovljenog drvoređi divljega kestena, kao i dva stabla crnoga bora ocijenjeni su ocjenom 8. Vitalan je primjerak božikovine, koja raste kao malo stablo, ocijenjena ocjenom 7. Ističu se grm šimšira i grm šmrike, šišani u obliku kugle.

Slabo razvijena stabla u podrazdjelu, primjerice skupina smreka, ocijenjena je ocjenama 1 i 4. Stabla čija je vitalnost ocijenjena nižim vrijednostima uglavnom treba ukloniti. U krošnjama staroga stabla divljeg kestena potrebno je ukloniti suhe grane, kao i kod smreka i bora. Kod crnoga bora treba provesti zaštitu od štetnika. Listopadna živica uz šetnice je znatno prorjeđena i ne postoji mogućnost obnove. Treba je ukloniti i zamijeniti mladim sadnicama iste vrste.

Podrazdjel VII.3 - 384 m2

Od listopadnoga drveća nalazimo dvije vitalne javorolisne platane (promjer debla 30 i 16 cm, ocjene 5 i 4), samonikli grab i dva brijesta (debljine debla od 5 do 10 cm), dva lijepo razvijena stabla brijesta (debljine debla 25 i 15 cm, ocjene 5 i 4), primjerak javora mliječa (debljina debla 20 cm, vitalan i esteski dojmljiv s ocjenom 5). Od crnogoričnoga drveća u podrazdjelu su dvije smreke debljine debla 12 i 20 cm, od kojih je jedna slaba i suha i treba ju ukloniti.

U podrazdjelu se naziru odmorišta oblikovana u obliku sjenica sa šišanom živicom i pojedinačnim niskim stablima. Romantične sjenice su danas zapuštene i zgubile su izvorne oblike odmorišta. Trebat će ukloniti prorijeđenu živicu i zamijeniti ju mladim sadnicama iste vrste. Prije uklanjanja treba izraditi projektni detalj izgleda sjenica prema povijesnoj matrici.

Podrazdjel VII.4 - 543 m2

U podrazdjelu se prostorno-kompozicijski razlikuje travnjak s pojedinačnim stablima od gaja s gusto razraslim drvećem, grmljem i živicom. Od listopadnoga drveća zastupljena su: dva mlada stabla hrasta lužnjaka (debljine debala 16 i 17 cm s pravilnim deblom i krošnjom, vitalnost je ocijenjena ocjenom 7), američki hrast (debljina debla 100 cm, ocjena vitalnosti 7), šest stabala javora mliječa (četiri su samonikla s debljinama debla 10 do 15 cm, ocjena 2), dva primjerka javora (debljina debla 20 cm), tri starosne malolisne lipe (debljine debla 70 cm, vitalnost i estetski izgled ocijenjeni su sa 6 i 7), šest stabala graba (različite debljine debla od 12 do 35 cm, vitalnost ocijenjena od 5 do 7), samonikli brijest (debljina 7 cm, slaba vitalnost i ocjena 1) i skupina trešnje debljine debla od 12 do 15 cm (vitalnost i izgled ocijenjeni su s 4 i 2).

Najbrojnije crnogorične vrste su smreke, kojih u ovom podrazdjelu ima četrnaest stabala prosječnih debljina debla od 10 do 17 cm. Većina smreka je ili suha ili s rijetko razvijenim oblikom krošnje te je planirano njihovo uklanjanje. Uz smreke se nalazi jedan primjerak crnoga bora (debljina debla 50 cm, vitalnost slaba ocijenjena s 3). Krošnja bora je oštećena pa treba provesti zahvate njege i sanacije. Listopadnu živicu od graba, klena i drugih samoniklih listopadnih vrsta zasad orezivanjem i čišćenjem od suhih grana zadržati do obnove. Guste zimzelene grmove šimšira treba također redovito čistiti od suhih izboja te po potrebi okopati i prignojiti.

Podrazdjel VII.5 - 819 m2

Podrazdjel obuhvaća šetnice i odmorišta, koje bi trebalo održavati u njihovoj povijesnoj duljini i širini.

III. Zaključak i smjernice

7. ZAKLJUČAK

Nakon stoljeća postojanja lječilišni perivoj u Lipiku mora doživjeti sveobuhvatnu obnovu. Nedovoljno i nezadovoljavajuće održavanje u drugoj polovici 20. stoljeća, ratna razaranja 1990-ih godina, koja su nanijela veliku štetu perivoju i zgradama u perivoju, te nemogućnost zadovoljavajućeg oporavka i obnove perivoja u zadnja dva desetljeća – učinili su lječilišni perivoj u Lipiku bližedom slikom nekada dopadljiva i lijepa perivoja, koji je početkom 20. stoljeća dobivao laskave pohvale za svoj izgled u konkurenciji mnogih drugih lječilišta i lječilišnih perivoja bivše Austrijske Monarhije.

Usprkos objektivnim razlozima za današnje loše stanje perivoja ipak je neodgovarajuće i nedovoljno održavanje glavni razlog nezadovoljavajućeg izgleda perivoja. Zbog toga valja puno više pozornosti i novca posvetiti REDOVITOM ODRŽAVANJU – ne samo u budućnosti, već odmah i uvijek. Najvažnije za zaštitu i očuvanje povijesnih perivoja, kao i svih drugih kulturnih dobara, jest redovito i vrsno održavanje. Ono je preduvjet opstanka i života kulturnoga dobra.

PROJEKT OBNOVE perivoja ne će sam po sebi riješiti problem, ali je preduvjet za obnovu i bolji izgled perivoja. Projekt treba napraviti, treba ga oživotvoriti, nakon izvedbe perivoj treba redovito i neprekidno održavati.

Perivoj je živi organizam u stalnoj mijeni što podrazumijeva rast biljaka i promjene tijekom godišnjih doba. Zbog toga perivoj ne može čekati na projekt obnove. Postojeći perivoj živi i on mora odmah dobiti redovito i neprekidnu njegu, neovisno o izradi projekta obnove.

Obnova perivoja u smislu održavanja i oporavka poslijeratnih šteta djelomice je provedena krajem 1990-ih i početkom 2000-ih godina. Tom je prigodom izvedena i zamjenska sadnja nekih perivojnih aleja (aleja kestena i lipa, aleja tulipanovca, aleja kestena i dr.).

Redovito održavanje je prijeko potrebno i nije ovisno o projektu obnove perivoja. Zato se preporuča pojačati redovito održavanje i osigurati potreban novac i vrtlarske stručnjake za provedbu.

Perivoj kao gradotvorni prostor i turistički resurs

Da bi obnova lječilišnoga perivoja u Lipiku bila uspješna i dugoročno održiva potrebno je ne samo shvatiti vrijednosti perivoja kao kulturnoga dobra, već prepoznati njegovu važnost kao gradotvornog činitelja i kao turističkog resursa što nedvojbeno pridonosi gospodarskom razvoju Lipika. Zato je potrebno obnovu shvatiti ozbiljno i profesionalno ne žaleći vrijeme, trud i novac koje je potrebno uložiti.

Lječilišni perivoj s pratećim zgradama, odnosno lječilišni sklop u Lipiku povijesna je jezgra mjesta. Tu povijesnu jezgru čini perivoj s lječilišnim zgradama i vilama u Ulici Marije Terezije. Osim što ima ulogu lječilišnoga perivoja on je i glavni gradski trg, trg u obliku perivoja, istodobno i trg i perivoj. Lipik nema, a nije ni imao, neki drugi trg, neko drugo šetalište. Lječilišni perivoj je glavna mjesna/gradska pozornica, promenade, mjesto susreta, odmora i druženja, mjesto gradske reprezentacije.

Izuzmemo li trenutno uništeni hotelski dio perivoja (koji će se obnoviti u skoroj budućnosti) bolnički i hotelski dio s vilama nedvojbeno su nositelji turističkoga razvoja i veliki su turistički resurs Lipika i okolice. Njihovo vrijeme tek dolazi. Da bi cijeli lječilišni sklop – i bolnički i hotelski dio – bio nositelji turističkoga, a time i gospodarskog razvoja, prijeko je potrebna vrsna obnova perivoja. Bez dobro obnovljenog i vrsno održavanoga perivoja nemoguće je očekivati turističke i gospodarske učinke.

Stoga je važno prepoznati lipički perivoj kao ključnog činitelja svekolike obnove Lipika.

Preduvjeti vrsne obnove perivoja

Da bi se obnova perivoja provela na zadovoljavajući način potrebno je ostvariti sljedeće:

- izraditi dobru projektnu dokumentaciju obnove – od konzervatorske studije i idejnog rješenja do glavnog i izvedbenog projekta;
- provesti sustavnu i vrsnu obnovu perivoja što podrazumijeva visokoprofesionalne izvoditelje s iskustvom na izvedbama obnove i održavanju povijesnih perivoja;
- školovanje profesionalnih vrtlara koji će redovito održavati obnovljeni perivoj u budućnosti što podrazumijeva osnivanje vrtlarije za održavanje cijeloga perivoja, ali i cijeloga mjesta.

Projektna dokumentacija za obnovu perivoja

Na temelju ovoga dendrološkoga plana radit će se daljnja projektna dokumentacija za obnovu perivoja. Ona bi trebala sadržavati sljedeće izradke:

- Konzervatorsko-perivojna studija,
- Idejno programsko rješenje obnove perivoja,
- Glavni projekt obnove perivoja s izvedbenim detaljima.

KONZERVATORSKO-PERIVOJNA STUDIJA u znanstveno-stručnom postupku utvrđuje povijesnu matricu perivoja – sve bitne odrednice za obnovu perivoja. U izradi studije koristi se svo raspoloživo arhivsko pisano i kartografsko gradivo na temelju kojega možemo prepoznati i rekonstruirati nekadašnji izgled perivoja, njegove mijene te arhitektonske i biljne pojedinosti. Takva studija rađena je 1986. godine, a objavljeno je i nekoliko članaka o perivoju (vidjeti preslike članaka u dodatku ovoga rada). Poželjno bi bilo obnoviti i nadopuniti studiju s novijim spoznajama i podatcima. Ako to iz nekih razloga nije moguće tada će se za izradu Idejno-programskog rješenja koristiti Studija iz 1986. godine.

IDEJNO PROGRAMSKO RJEŠENJE obnove perivoja treba prikazati zamisao obnove, mora istaknuti glavna povijesna stilska obilježja perivoja, mora afirmirati povijesnu perivojnu matricu i primijeniti metode obnove povijesnih perivoja, očekuje se da na suvremeni način interpretira povijesna obilježja te da ponudi suvremena rješenja tamo gdje je potrebno. Idejno programsko rješenje prolazi potvrdu nadležnih državnih i županijskih institucija čija je nadležnost skrb za prirodno i kulturno naslijeđe. U idejno-programsko rješenje potrebno je ugraditi preporuke i smjernice navedene u ovom radu.

GLAVNI PROJEKT OBNOVE PERIVOJA S IZVEDBENIM DETALJIMA radi se na temelju Idejnog programskog rješenja. U glavni projekt ugrađuju se i potanko razrađuju postavke iz Idejno-programskog rješenja te se ugrađuju može bitne dopune i smjernice nadležnih institucija. Projekt se radi u mjerilu i sa sadržajem što omogućava izvedbu. Izvedbene detalje moguće je raditi kao sastavni dio glavnoga projekta, ali ih je moguće raditi i kao zaseban elaborat nakon završetka glavnog projekta.

Načelne smjernice za obnovu perivoja

Iako će se načela i smjernice obnove potanko utvrditi konzervatorsko-perivojnom studijom i idejno-programskim rješenjem u zaključu ovoga rada – dendrološkoga plana – navode se početne smjernice koje valja dalje ugrađivati u projektnu dokumentaciju, održavanje i izvedbu obnove perivoja.

Najvažnije smjernice za obnovu perivoja su sljedeće:

- spriječiti daljnje nepotrebno oštećivanje nasada perivoja što podrazumijeva redovito održavanje;
- poštovati načela suvremene europske obnove povijesnih perivoja;
- perivoj obnoviti na temelju istraživanja i u skladu s povijesnom matricom;
- afirmirati povijesno prepoznatljive perivojne slike i kreirati ugođaje približno onima koji su nekoć postojali u perivoju;
- unošenje novih sadržaja ne smije obezvrijediti povijesna obilježja perivoja, već ti novi sadržaji moraju svojom vrsnoćom zamisliti i izvedbe graditi nove vrijednosti i nadopunjavati one naslijeđene;
- izobrazbom i putem medija jačati svijest građana, gostiju, gradske uprave i svih korisnika perivoja o vrijednostima i važnosti lječilišnoga perivoja.

Čišćenje perivoja u razdoblju jesen-zima 2013./2014.

Radi što uspješnije provedbe obnove perivoja preporuča se tijekom prvoga jesensko-zimskog proljetnog razdoblja 2013./2014. godine izvesti čišćenje perivoja te odstranjivanje nepotrebnih nasada. Potrebni podatci i smjernice navedeni su po podrazdjelima u tabelama za pojedina stabla i grmlje.

Konkretno to podrazumijeva sljedeće:

- čišćenje perivoja od otpada, građevnog materijala i ostaloga što ne pripada perivoju;
- uklanjanje suhih grana sa stabala i grmlja;
- uklanjanje suhih stabala;
- uklanjanje samoniklih stabala koja su u tabelama označena za vađenje (uklanjanje obavljati uz nazočnost stručne osobe školovane za rad u povijesnim perivojima);
- šišanje živica, posebice živica i grmova šimšira.